

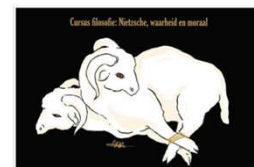
Cursus filosofie: Nietzsche, waarheid en moraal

4

1

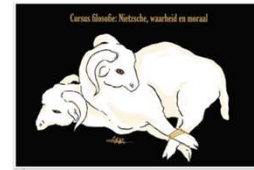
Waar dient de straf toe? §13

- **“Nemen de macht....licht.”** (64) des te beter het gaat des te milder mensen worden. Genade is het prerogatief van de machtige. Tolerantie is in de zin van Nietzsche een uiting van macht en superioriteit.
- Maar straf blijft en heeft een lijst van verschillende toevallige bedoelingen. In §13 staat het lijstje waarin de willekeur opvallend is.
- In de volgende paragraaf maakt Nietzsche duidelijk dat gewetenswroeging nu net niet de uitkomst is van straf. Terwijl juist dat vaak als doel wordt gehanteerd en ook als legitimering dient van de wrede kanten van straffen.

2

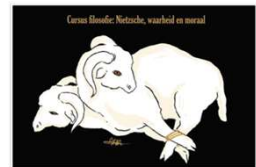
Nietzsche hypothese II_ §16

- Nietzsche legt een link tussen de dan nog spectaculaire evolutieleer en de ontwikkeling van een geweten. De mens moest een geweten krijgen als coping mechanisme voor het leven in een vreedzame samenleving.
- Alle instincten die de mens had keerden zich nu naar binnen. Dan pas krijgt de mens zijn 'ziel'.
- De mens die eenmaal opgenomen in de vreedzame wereld toch nog al die instincten had, ging ze tegen zichzelf gebruiken.
- Nietzsche was zelf, en dat is hier wellicht relevant, een heel braaf kind. Hij werd 'de kleine Jezus' genoemd. Hij had zelf de woeste Griekse helden uit de mythen als ideaalbeeld.

3

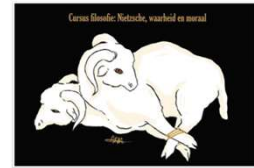
Hoe is dat verleden dan geweest? § 17

- De 'blonde roofdieren' stichtten staten en daarmee werd het noodzakelijk om een slecht geweten af te dwingen. Zij zelf hadden dat echter niet. De door hen latent gemaakte vrijheid heeft zich nu de vorm van het slechte geweten aangemeten en daarmee vecht de mens nu tegen zichzelf.
- De negatieve idealen die hieruit voortkomen van ascese en zelfopoffering zijn allemaal het gevolg van een weggedrukte wreedheid, die daarmee echter niet verdwenen is uit de menselijke soort.

4

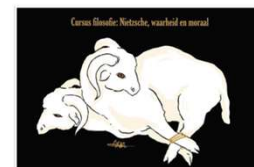
Hoe nu verder?

- Aan de ene kant wordt Nietzsche gelezen als een oproep tot het terugwinnen van de brute kracht en de ongebreidelde menselijke gevoelens.
- Aan de andere kant lijkt dat niet wat Nietzsche zelf beoogde. Hij waarschuwt ervoor op diverse plekken om hem niet te ernstig te nemen. Hij verafschuwde de opkomst van de fascistische en antisemitische groeperingen die op straat begonnen rond te marcheren in zijn tijd. Misschien is §19 de beste plek om te kijken wat hem voor ogen staat.

5

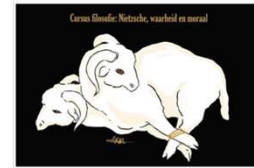
Waar eindigt dit?

- Nietzsche spreekt aan de ene kant in termen van een eeuwige wederkeer en van nihilisme. Dat alles suggereert een zinloze wereld. Maar hij denkt ook in termen van een evolutionaire ontwikkeling. De mensen ontwikkelen hun geweten als de amfibieën hun pootjes, als aanpassing aan de omstandigheden.
- Hij wil echter af van de gedachte dat de enorme braafheid en kuisheid van zijn tijd en de christelijke deugden allemaal perse alleen het goede zijn. Onder en achter wat mensen laten zien wordt iets teruggehouden. Dat onstuimige levendige deel moet ruimte krijgen anders gaat de mens lijden aan de mens en daaraan ten onder.

6

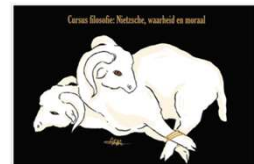
Deze tijd is als een zwangerschap

- Het is een ziekte, het slechte geweten, (...) maar dan een ziekte zoals zwangerschap er een is.
- De relatie gemeenschap- voorouders is er een geworden van niet te delgen schuld. God heeft in het christendom de plaats ingenomen van de bron van alle andere voorouders. Daarmee is er ook een niet te vervullen grote schuld ontstaan die de mensen moeten dragen.
- De Grieken hadden het beter voor elkaar. Zij gaven hun goden de schuld. Als zij iets deden wat schuld opleverde dan waren zij door een godheid misleid. Er waren wel straffen van goden maar die waren juist gewetenloos, buitenproportioneel en dwaas.

7

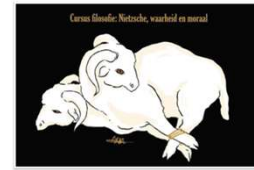
Wat baart deze zwangerschap?

- Nietzsche zegt ik weet het nog niet een toekomstige denker of profeet zal dat moeten beschrijven.
- Het wijst vooruit naar een mens die én beloften kan doen én zichzelf niet steeds hoeft in te houden.
- In deel III_ §28 wordt duidelijk dat de mens zijn leven alleen als zinvol kan ervaren wanneer hij er een richting aan kan geven die hij nastreeft en een of meerder die hij afwijst. Als het allemaal gelijk van waarden is en nergens naar toe gaat is alles geoorloofd, maar ook zinloos.

8

Ascese en zin

- De zinloosheid van het lijden, dat was het ergste wat de mensen konden ervaren.
- De schuld en het iets 'kunnen willen' dat ook nog een bepaalde richting op gaat, dát maakt het lijden zinvol.
- De behoefte aan zinvolheid die gegeven is en daarom ook afgedwongen kan worden is zo belangrijk voor mensen dat ze er én voor willen lijden en voor willen straffen en strijden.

‘De mens wil nog liever *het niets* willen, dan *niet* te willen.’ zo sluit Nietzsche zijn essay af.